

УДК 378.147:[81'271:656.61]

ФОРМУВАННЯ МОВЛЕННЕВОЇ КУЛЬТУРИ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ МОРСЬКОЇ ГАЛУЗІ: ТЕОРЕТИЧНИЙ АСПЕКТ

Токарева О.В.

Морський коледж Херсонської державної морської академії

У статті розкрито теоретичні засади формування мовленнєвої культури майбутніх фахівців в умовах освітніх закладів. Установлено, що мовленнєва культура майбутніх фахівців морської галузі – це сукупність знань, умінь, навичок, що відповідають ustalеним мовним нормам – мовленнєвому етикету, який виступає складовою мовленнєвої культури. З'ясовано, що основними її ознаками є нормативність, правильність, точність, чистота, багатство, логічність, виразність, естетичність, доречність, образність. Визначено її структуру, яка складається з когнітивно-мотиваційного, змістовного та операційного компонентів. **Ключові слова:** культура мовлення, мовленнєва культура майбутніх фахівців морської галузі, культура мовленнєвої поведінки, мовленнєвий етикет.

Постановка проблеми. Прогресивні процеси сьогодення в усіх соціально-економічних галузях суспільства, суттєво впливають на встановлення взаємовідносин на ринку праці, а відповідно – на якість підготовки фахівців, що вирізнятимуться здатністю адаптуватися до рухливих соціальних умов та високим рівнем ерудованості, загальної культури, зокрема мовленнєвої культури. Досконало володіючи мовою і технікою мовлення, фахівець може ефективно формувати взаємовідносини із представниками різних сфер діяльності, вирішуючи виробничі, соціальні міжособистісні та інші питання. А відтак формування мовленнєвої культури майбутнього фахівця забезпечить його успіх у особистісному становленні та професійному зростанні.

Здійснюючи аналіз сучасної теорії і практики мовленнєвої підготовки майбутніх фахівців, доцільно зазначити, що ще недостатньо досліджено і обґрунтовано теоретичні засади формування у курсантів вищів морського профілю мовленнєвої культури. Отже, наявна необхідність вивчення результатів наукових розвідок та досліджень із окресленого питання вченими у різних аспектах, а відтак наявна потреба у визначенні шляхів формування мовленнєвої культури майбутніх фахівців морської галузі у процесі професійної підготовки в умовах вищої школи.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Питання мовленнєвої культури, культури мовлення було предметом наукового дослідження багатьох вчених (В. Александрова, Н. Бабич, О. Біляєва, Н. Голуб, О. Горошкіної, Т. Донченко, С. Дорошенка, В. Єгорова, М. Жовтобрюх, С. Карамана, Л. Кравець, Н. Кривець, Л. Мацько, В. Мельничайка, В. Пасинок, М. Пентилюк, О. Ткаченко, Т. Симоненко, М. Степаненка та ін.)

У низці праць (Л. Барановської, Г. Берегової, Т. Гороховської, І. Довженко, М. Криськів, М. Маруна, Л. Романової, Т. Рукас, Н. Тоцької та ін.) обґрунтовуються певні аспекти формування мовленнєвої компетенції студентів, що навчаються на нефілологічних спеціальностях, а саме, культури мови, культури мовлення, професійного функціонального мовлення, українського ділового мовлення тощо.

Розробляючи питання формування культури мови студентів аграрного вищого освітнього закладу, Л. Барановська, виокреслила та обґрунтувала шляхи підвищення рівня культури мовлення студентів аграрного вишу, а саме: на заняттях з «Ділової української мови», які покликані дати ґрунтовні знання з нормативності мови; на заняттях із професійних дисциплін, що сприятимуть насиченню мовлення фаховою лексикою; через систему взаємодії «викладач – студент» [4].

На сучасному етапі науковці передбачають шляхи формування мовлення під час здійснення професійної підготовки і відповідно наголошують на формуванні культури професійного мовлення. Вирішуючи таку задачу, Т. Гороховська внесла пропозицію включити до змісту дисциплін мовної підготовки майбутніх працівників органів внутрішніх справ блоки навчальної інформації, орієнтованої на послідовне та систематичне формування культури професійного мовлення як інтегративного особистісного утворення [9].

Виділення невіршених раніше частин загальної проблеми. Попри ґрунтовність наукових розвідок культури мови/ мовлення, мовленнєвої культури, наявна потреба вивчення теоретичних засад проблеми формування мовленнєвої культури майбутніх фахівців в освітніх закладах, зокрема у процесі професійної підготовки.

Мета статті – визначити теоретичні засад формування мовленнєвої культури майбутніх фахівців (морської галузі).

Виклад основного матеріалу дослідження. Сьогодення характеризується специфікою використання мови та відповідно певними умовами її функціонування. А відтак виникає потреба дослідження мови як засобу спілкування у процесі професійної підготовки і у подальшому професійної діяльності, її використання у різних професійно-виробничих ситуаціях; культури мовлення/ мовленнєвої культури в освітній сфері, на виробництві та побуті, зокрема у полінаціональних групах, екіпажах у морській галузі. Адже, на думку Лео Вайсгербера, мова – 1) сила, що утворює духовність (*geistschaffende Kraft*); 2) носій культури (*kultur-tragende Kraft*); носій історії (*geschichtsmachtige Kraft*) [23, с. 33]

У контексті трактування поняття «мовленнєва культура» часто науковці дають визначення «культура мовлення» або «мовна культура», тому доцільно розглянути сутність цих понять.

У контексті студіювання словникової та довідникової літератури встановлено, що культура мови/ мовлення – це рівень володіння нормами усної і писемної літературної мови, а також свідоме, цілеспрямоване, майстерне й критичне використання мовно-виражальних засобів у різних сферах суспільної комунікації залежно від мети, змісту й обставин спілкування [15, с. 210].

Водночас, з приводу тлумачення «мовна культура» В. Русанівський акцентує увагу на тому, що «це надійна опора у вираженні незалежності думки, розвиненості людських почуттів, у вихованні діяльного, справжнього патріотизму. Він вважає, що культура мови передбачає вироблення етичних норм міжнародного спілкування, які характеризують загальну культуру нашого сучасника» [12, с. 4].

Певну варіативність трактування поняття «культура мовлення», що більш ширше розкриває його, пропонує М. Ілляш – це:

1) володіння літературними нормами на всіх мовних рівнях, в усній та писемній формі мовлення, уміння користуватися мовностилістичними засобами і прийомами з урахуванням умов і цілей комунікації;

2) упорядкована сукупність нормативних мовленнєвих засобів, вироблених практикою людського спілкування, які оптимально виражають зміст мовлення і задовольняють умови і мету спілкування;

3) самостійна лінгвістична дисципліна [11].

Деяке узгодження такої позиції розуміння поняття «культура мовлення», але з урахуванням різних аспектів, спостерігається і у інших дослідників. Б. Головін у контексті комунікації визначає культуру мовлення як:

1) сукупність і систему комунікативних якостей мовлення;

2) вчення про сукупність і систему комунікативних якостей мовлення [8, с. 7].

Щодо розуміння поняття «мовленнєва культура» має певну точку зору В. Александрова, яка визначає мовленнєву культуру як складну систему мовних знаків, котра ґрунтується на мовних і моральних правилах та нормах поведінки. Дослідниця стверджує, що це такі якості мовлення того, хто говорить чи пише, які забезпечують людині ефективне досягнення мети спілкування з дотриманням правил, етичних норм, ситуативних і естетичних нюансів [1, с. 8].

Водночас Г. Лабковська у контексті естетичного наголошує, що мовленнєва культура «не обмежується грамотністю, правильною вимовою, а обов'язково виступає як необхідний елемент цілісної культури особистості, відображає цю культуру в собі і різнобічно в ній відображається» [21, с. 132]. Ураховуючи такі точки зору дослідників, спостерігаємо певний збіг їх поглядів розуміння цього складного феномену.

Найбільш узагальнене наукове тлумачення поняття «мовленнєва культура» спостерігається у Л. Мацько як «вміння володіти мовою» [14, с. 7].

Проте Т. Бочкарьова розглядає сутність поняття «мовленнєва культура» з позиції її функціональності, розкриваючи її як «сукупність знань, умінь, навичок, що забезпечують неутруднену побудову мовленнєвих висловлювань для оптимального вирішення завдань спілкування [6, с. 58]». Дослідниця розробляючи проблему розвитку мовленнєвої культури, надає особливої значущості «вмінням точного вибору та використання мовних засобів, необхідних для кожної конкретної ситуації, можливість володіти мовленням як у відборі слів, так і її експресивних форм емоційної виразності для передання думок та почуттів» [6, с. 59]. Вона виділяє трьохкомпонентну структуру мовленнєвої культури, яка «являє собою сукупність когнітивно-мотиваційного, змістовного та операційного компонентів, у структурі яких інтегруються знання, мотиви, погляди, переконання, якості мовлення та мовленнєві уміння особистості» [6, с. 61].

Отже, культура мовлення – це один із важливих складників загальної культури особистості. Тому формування мовленнєвої культури є актуальним.

У контексті визначення сутності поняття «мовленнєва культура» вчені, дослідники виділяють її ознаки, вимоги. Так, Я. Радевича-Винницький наголошує, що «культура мовлення вимагає від мовця правильного, доречного вибору мовних одиниць, які «пасували б» до комунікативної ситуації, відповідали її параметрам» [16, с. 84].

До того ж науковець стверджує, що найефективнішим засобом інформаційного зв'язку між людьми є словесне (вербальне) мовлення. Він звертає увагу, що спілкування відбувається не завжди і не тільки за допомогою слів, поєднаних у висловлювання. Адже люди, підкреслює дослідник, використовують для комунікативного зв'язку

цілу низку невербальних засобів (погляди, міміка, пози, рухи тіла тощо) [16, с. 63]. Тому науковці вважають невід'ємною складовою структури мовленнєвої культури особистості майбутнього фахівця невербальні засоби спілкування, які увиразнюють мовлення, надають йому гнучкості й переконливості, доречно вжитими мовними засобами забезпечують високу культуру мовлення, полегшують спілкування між людьми.

Невербальні засоби спілкування – це елементи комунікативного коду, які мають немовну (але знакову) природу і разом із засобами мовного коду служать для створення, передавання і сприйняття повідомлень [5, с. 59].

Зважаючи на вище викладене, цінними є підходи до розв'язку проблематики дослідження сучасних психолінгвістів, котрі мовленнєву діяльність індивіда як феномен психології розкривають через здатності і здібності людини до комунікації; мовленнєву і культуромовну поведінку під час спілкування. Відповідно такого підходу до обґрунтування сутності мовленнєвої діяльності як деякої системи ознак та складових, І. Зимня зазначає, що «культура мовленнєвої поведінки людини є її суттєва соціальна характеристика, яка визначається мірою, ступенем відповідності актуальної мовленнєвої поведінки індивіда, прийнятій у даній мовній спільності (в мовній культурі), нормам вербального спілкування, поведінки, правилам мовленнєвого етикету на конкретному етапі суспільного розвитку» [10, с. 298].

Як встановлено у наукових розвідках культури мовленнєвої поведінки людини зумовлюється загальними нормами спілкування і рівнем володіння мовою та конкретною соціальною роллю, що виконує людина відповідно до специфіки середовища (соціального, освітнього, виробничого, мовленнєвого). Ураховавши таку особливість психолінгвіст І. Цимбалюк, підкреслює, що культура мовлення і культура мовленнєвої поведінки особистості органічно пов'язані між собою. Вчений виділяє теоретико-методологічні передумови психології спілкування, акцентує увагу на проблемі етикету і спілкування, манері поведінки під час міжособистісних контактів [19].

Отже, грамотність є базовою для мовленнєвої культури, котра визначається дотриманням літературних норм. Але розкрити сутність мовленнєвої культури, ґрунтуючись лише на цій характеристиці недостатньо, адже вона, на думку дослідників, явище складне й змістовне. Виходячи з таких позицій науковці виділяють одну із важливих складових мовленнєвої культури – мовленнєвий етикет.

За результатами вивчення довідникової літератури щодо інтерпретації поняття «мовленнєвий етикет» встановлено, що «це один з елементів культури мови дотримання встановлених типових форм вітання, прощання, побажання, запрошення тощо залежно від ситуації спілкування» [7, с. 578].

Тобто, ураховуючи сутність поняття «етикет», як певний стереотип поведінки, прийнятий у цьому суспільстві, правила етикету відображені в мовленнєвих формулах, мовленнєвий етикет можна розглядати як засіб, що виконує регульовальну функцію поведінки у процесі мовлення і спілкування.

На думку Н. Бабич мовленнєвий етикет – це «національно специфічні правила мовної пове-

дінки, які реалізуються в системі стійких формул і виразів, що рекомендуються для використання в різних ситуаціях ввічливого контакту з співбесідником, зокрема під час привітання, знайомства, звернення до співбесідника, висловлення подяки, прощання тощо» [2].

З іншого боку Ю. Руденко узагальнено визначаючи «мовленнєвий етикет», намагається більш ґрунтовно розкрити сутність цієї категорії, а саме, як систему сталих формул спілкування, що визначається суспільством для встановлення мовленнєвого контакту співрозмовників, підтримання спілкування в бажаній тональності щодо їх соціальних ролей і рольових позицій, відносно один одного, взаємних відносин в офіційних і неофіційних обставинах» [17, с. 89].

Практична культура мовлення близька до стилістики мовлення та практичної мовленнєвої діяльності. Вона оцінюється з позиції функціонального стилю мовлення. Культура мовлення також тісно пов'язана з курсом конкретної граматики, психологією, логікою. До того ж про культуру мовлення можна говорити в тому випадку, коли опануєш літературну мову, володітимеш нею (її нормами і варіантами норм) [13, с. 8–9].

Основними ознаками культури мовлення за підходами Н. Бабич, Б. Головін, М. Ілляш, М. Пентилюк вважають нормативність, правильність, точність, чистоту, багатство, логічність, виразність, естетичність, доречність, образність.

Л. Мацько виділяє наступні основні вимоги, за якими визначає ознаки культурного мовлення: нормативність, адекватність, естетичність, поліфункціональність.

Нормативність – це дотримання під час користування мовою норм, які є обов'язковими для літературної мови.

Адекватність – це точність мовлення, тобто відповідність його умовам, засобам спілкування, змісту думок, почуттям і волевиявленням мовця, це повнота самовираження.

Естетичність мовлення – це вираження естетичних уподобань мовця засобами мови, здатність викликати своїм мовленням відповідні, бажані почуття естетичного задоволення.

Поліфункціональність мовлення – це вміння мовця вдало використовувати мову відповідно до названих вище вимог у всіх сферах матеріально-виробничого і духовно-культурного повсякденного життя [13, с. 30].

Кожна людина незалежно від віку, статі чи професійної приналежності, вважає Н. Бабич, прагне досягти високого рівня культури мовлення. На глибоке переконання вченої для цього потрібно:

постійно тренувати пам'ять, удосконалювати навички логічного мислення, ніколи не припиняти процес пізнання;

навчитися чути себе, слухати співбесідника, прислухатися до мовлення різних вікових, професійних, соціальних груп населення – вчитися у них різноманітності мовлення;

багато читати творів різних стилів, їх різновидів і творів письменників різних епох і народів; бездоганно засвоїти лексичні, граматичні, орфоепічні норми літературної мови, її правила, користуватися ними осмислено, творчо, володіти навичками відбору мовних засобів;

постійно стежити за новою довідковою літературою з метою корекції набутих раніше знань відповідно до вимог часу;

мати бездоганне мовлення, адже мова – це передусім те, що пишемо, бачимо, тобто залежить від живого слова [3, с. 225–226].

Культура мовлення фахівця передбачає дотримання мовних норм вимови, наголосу, слововживання й побудови висловів, точність, ясність, чистоту, логічну стрункість, багатство і доречність мовлення, а також дотримання правил мовленнєвого етикету. Правильна вимова, вільне, невимушене оперування словом, уникнення вульгаризмів, архаїзмів, слів-паразитів, зайвих іншомовних слів, наголошування на головних думках, фонетична виразність, інтонаційна розмаїтість, чітка дикція, розмірений темп мовлення, правильне використання логічних наголосів і психологічних пауз, взаємовідповідність між змістом з тоном, між словами, жестами та мімікою – необхідні елементи мовленнєвої культури особистості.

Констатуємо, що дослідження психолінгвістів про мовленнєву діяльність, культуру спілкування активно впливає на підготовку майбутніх фахівців.

Вирішуючи зазначену проблему Л. Штома пропонує дієві шляхи удосконалення мовленнєвої культури, а саме:

1. Вивчати мову і читати тексти вголос із дотриманням нормативних вимог.

2. Користуватися словниками, довідниками й посібниками.

3. Вивчати твори художньої літератури напам'ять, збагачуючи словниковий запас і черпаючи багатство з народної творчості.

4. Не говорити швидко, дотримуватися пауз і мелодики мовлення.

5. Вивчати мовлення майстрів слова.

6. Виробляти в собі навички мовленнєвого самоконтролю і самоаналізу.

7. Намагатися систематично записувати власні думки й цікаві спостереження, робити перекази з однієї мови на іншу з метою уникання помилок (суржику, кальки).

8. Оволодівати різними стилями мовлення (як усного, так і писемного) [20].

Згідно нашого дослідження формування мовленнєвої культури майбутніх фахівців морської галузі визначається специфікою професійної підготовки, що здійснюється на засадах ґрунтовного вивчення іноземної (англійської) мови. Адже англійська мова вважається міжнародною морською мовою. П. Тренкнер (P. Trenkner) зазначає, що морська англійська мова є інструментом забезпечення комунікації міжнародного морського співтовариства, гарантує безпеку судноводіння і сприяє всебічному розвитку морської галузі [22].

Підтримує таку позицію О. Тиран, проте значно ширше схарактеризовує функції морської англійської мови як комплексної реалізації англійської мови, що має такі риси:

– відноситься до певного морського оточення або фону (в процесі судноводіння, при вирішенні ситуацій розходження суднових засобів, запитах при швартуванні або відшвартуванні та інших операціях);

– вживається в певному контексті або ситуаціях (різних сферах спілкування);

– передбачає участь представників суднових або берегових мовних спільнот; – використову-

ється в ситуаціях спілкування, пов'язаних з різними обставинами роботи в морі, коли на успішність комунікації впливають різні чинники (при отриманні або відправці радіотелефонних повідомлень, взаємодії в рульовій рубці і т.п.);

– вживається і формується за певних соціолінгвістичних обставин (специфічна взаємодія між слухачем і мовцем при забезпеченні радіотелефонних переговорів, які часто здійснюються в умовах стресу або навіть паніки).

Дослідниця звертає увагу, що під час навчання морської англійської мови необхідно враховувати лінгвістичні характеристики англійської мови, властиві морському дискурсу, а саме: тексту і комунікації [18, с. 56].

Наприклад, у межах нашого дослідження під час навчання англійської мови за професійним спрямуванням курсантам надаються завдання:

1) Look at the pictures and read the phrases. Who can say them? To whom? Point the location of all the machinery in the pictures

– Go to the fore-castle and check the mooring winch, anchoring winch and windlass!

– Get ready the mooring winch!

2) Work in groups. Continue the dialogue using the information above and role-play it.

Chief Engineer: Today, I want to discuss the previous accident in the engine room. You know that fire destroyed all the engine room. Well, who tells me how it started....

Motorman: Well, Chief ...

Висновки з даного дослідження. Отже, за результати дослідження встановлено, що

– мовленнєва культура майбутніх фахівців морської галузі – це сукупність знань, умінь, навичок, що відповідають усталеним мовним нормам та забезпечують неутруднену побудову мовленнєвих висловлювань для оптимального вирішення виробничих завдань на основі діалогічного спілкування в іномовному середовищі;

– «мовленнєвий етикет» є складовою мовленнєвої культури і визначається як система сталих формул спілкування для встановлення мовленнєвого контакту співрозмовників, підтримання спілкування в бажаній тональності щодо їх соціальних ролей і рольових позицій, відносно один одного, взаємних відносин в офіційних і неофіційних обставинах;

– основними ознаками мовленнєвої культури є нормативність, правильність, точність, чистоту, багатство, логічність, виразність, естетичність, доречність, образність;

– формуючи культуру мовлення майбутніх фахівців морської галузі у процесі професійної підготовки на основі морської іноземної/ англійської мови, доцільно звертати їхню увагу на виразність, правильність, логічність мовлення, вміння користуватися мовностилістичними засобами, доцільність використання специфічного професійного мовлення та водночас уникати помилок, пов'язаних з негативним впливом діалектної лексики, жаргонізмів, суржику тощо.

Список літератури:

1. Александрова В.О. Мовленнєва культура сучасної молоді / В.О. Александрова // Проблеми підготовки сучасного вчителя. – 2013. – № 8 (ч. 2). – С. 7–11.
2. Бабич Н.Д. Лінгвопсихологічні основи навчання і вивчення мови / Н.Д. Бабич. – Чернівці: Рута, 2000. – 174 с.
3. Бабич Н.Д. Основи культури мовлення / Н.Д. Бабич. – Л., 1990. – 317 с.
4. Барановська Л.В. Формування культури мови студентів аграрного вузу (на матеріалах навчання з дисципліни «Ділова українська мова») : дис. ... кандидата пед. наук : 13.00.04 / Лілія Володимирівна Барановська. – К., 1995. – 236 с.
5. Бацевич Ф.С. Основи комунікативної лінгвістики: Підручник / Ф.С. Бацевич. – К., 2004. – 378 с.
6. Бочкарева Т.С. Развитие речевой культуры студентов / Т.С. Бочкарева // Вестник Оренбургского государственного университета. – 2001. – № 2. – С. 58–62.
7. Великий термінологічний словник школяра: 5-11 класи. – Х., 2004. – 720 с.
8. Головин Б. Основи культури речі / Б. Головин. – М., 1980. – С. 7.
9. Гороховська Т.В. Формування культури професійного мовлення майбутніх працівників органів внутрішніх справ : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04 / Тетяна Володимирівна Гороховська. – Хмельницький, 2007. – 20 с.
10. Зимняя И.А. Лингвопсихология речевой деятельности / И.А. Зимняя. – М.: МПСИ; Воронеж: МОДЭК, 2001. – 432 с.
11. Ильяш М.И. Основы культуры речи / М.И. Ильяш. – К., 1984. – С. 8.
12. Культура української мови. Довідник / за ред. В.М. Русанівського. – К.: Либідь, 1990. – 298 с.
13. Мацько Л. Культура мови / Л. Мацько // Початкова школа. – 1996. – № 3. – 37 с.
14. Мацько Л. Стратегія мовної освіти в Україні / Л. Мацько // Педагогічна газета, 2004. — № 5(118). – С. 3.
15. Мацько Л.І. Культура української фахової мови: Навч. посіб. / Л.І. Мацько, Л.В. Кравець. – К.: ВЦ «Академія», 2007. – 360 с.
16. Освіта дорослих : енциклопедичний словник / за ред. В.Г. Кременя, Ю.В. Ковбасюк; [упоряд.: Н.Г. Протасова, Ю.О. Молчанова, Т.В. Куренна; ред. Рада: В.Г. Кременя, Ю.В. Ковбасюк, Н.Г. Протасова та ін.]; Нац. акад. пед. наук України, Нац. акад. держ. упр. при Президентові України [та ін.]. – К.: Основа, 2014. – 496 с.
17. Радевич-Винницький Я.К. Етикет і культура спілкування / Я.К. Радевич-Винницький. – Львів: СПОЛОМ, 2001. – 220 с.
18. Руденко Ю.А. Збагачення словника дітей старшого дошкільного віку експресивною лексикою засобами української народної казки : автореф. дис. ... канд. пед. наук : спец. 13.00.02 «Теорія і методика навчання (українська мова)» / Ю.А. Руденко. – Одеса, 2003. – 21 с.
19. Тирон О.М. Психолого-педагогічні основи формування іншомовної компетентності майбутніх моряків : дисерт. канд. психол. наук: 19.00.07 / О.М. Тирон. – Київ, 2016. – 284 с.
20. Цимбалюк І.М. Психологія спілкування: навч. посібник / І.М. Цимбалюк. – К.: ВД «Професіонал», 2007. – 464 с.
21. Штома Л.Н. Мовленнєва культура вчителя як компонент педагогічної майстерності/ Л.Н. Штома // Інформаційно-комунікаційні технології в сучасній освіті : досвід, проблеми, перспективи : зб. матеріалів III Міжнар. наук.-практ. конф., 12-14 листоп. 2012 р. – С. 78–81.
22. Эстетическая культура и эстетическое воспитание : кн. для учителя / сост. Г.С. Лабковская. – М.: Просвещение, 1983. – 304 с.
23. Trenkner P. Maritime English. An Attempt at an Imperfect Definition / Proceedings of the Second IMLA Workshop on Maritime English in Asia (WOME 2A), Dalian China, Dalian Maritime University, 2000. – 18 p.
24. Weisgerber Leo Das Menschheitsgesetz der Sprache. – 2. Auflage. – Heidelberg: Quelle & Meyer, 1964. – 202 s.

Токарева А.В.

Морской колледж Херсонской государственной морской академии

**ФОРМИРОВАНИЯ РЕЧЕВОЙ КУЛЬТУРЫ БУДУЩИХ СПЕЦИАЛИСТОВ
МОРСКОЙ ОТРАСЛИ: ТЕОРЕТИЧЕСКИЙ АСПЕКТ****Аннотация**

В статье раскрыты теоретические основы формирования речевой культуры будущих специалистов в условиях образовательных учреждений. Установлено, что речевая культура будущих специалистов морской отрасли – это совокупность знаний, умений, навыков, что соответствуют устоявшимся языковым нормам – речевому этикету, который выступает компонентом речевой культуры. Определено, что основными ее признаками являются нормативность, правильность, точность, чистота, богатство, логичность, выразительность, эстетичность, уместность, образность. Определены ее структура, состоящая из когнитивно-мотивационного, содержательного и операционного компонентов.

Ключевые слова: культура речи, речевая культура будущих специалистов морской отрасли, культура речевого поведения, речевой этикет.

Tokarieva O.V.

Maritime College of Kherson State Maritime Academy

FORMATION OF THE SPEECH CULTURE OF FUTURE SPECIALISTS IN THE MARITIME INDUSTRY: THEORETICAL ASPECT

Summary

The article reveals theoretical foundations of the formation of speech culture of future specialists in the conditions of educational establishments. It is determined that speech culture of future specialists in the maritime industry is a set of knowledge, skills, abilities that correspond to the established set of common language means and rules – speech etiquette, which serves as a part of speech culture. It is determined that its main features are normativity, correctness, accuracy, purity, wealth, logicity, expressiveness, aesthetics, appropriateness, imagery. Its structure, which consists of cognitive-motivational, informative and operational components, is determined.

Keywords: speech culture, speech culture of future specialists in maritime industry, culture of speech behaviour, speech etiquette.